

# Ammatillisen koulutuksen mielikuvatutkimus 2018

## Kvalitatiivinen osa

KVALITATIIVINEN



Opetus- ja kulttuuriministeriö  
Undervisnings- och kulturministeriet

KVALITATIIVINEN

# Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä ja näyte

# Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä ja näyte

KVALITATIIVINEN



- Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ammatillisen koulutuksen mielikuvaa ja eri kohderyhmien käsityksiä, mielipiteitä ja kokemuksia ammatillisesta koulutuksesta.
- Tutkimus on jatkoa vuosina 2007, 2010, 2013 ja 2016 toteutetulle tutkimukselle.
- Tässä esiteltävä tutkimuksen kvalitatiivinen osuus täydentää kvantitatiivista osuutta ja tuo siihen taustoittavaa tietoa. Siinä **haastateltiin henkilökohtaisesti** kasvotusten 45 - 60 minuutin haastatteluilla yhteensä **52 henkilöä**. Haastattelut tehtiin **29.10. - 7.12.2018 Helsingin, Turun, Mikkelin ja Oulun seuduilla**.
- Kohderyhmänä olivat peruskoulun **9.-luokkalaiset** ja heidän **vanhempansa**, peruskoulun **oppilaanohjaajat, ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevat nuoret ja aikuiset** (koko perustutkintoa, tutkinnon osaa, räätälöidysti ja työvoimahallinnon asiakkaina opiskelevat) sekä keskisuurten ja suurten **työnantajien** edustajat. Näytteen muodostus on esitetty seuraavan dian taulukossa.
- IROResearch vastasi osallistujien rekrytoinnista. IROResearchin kvalitatiiviseen tutkimukseen erikoistuneet tutkijat tekivät kaikki haastattelut ja analysoivat tulokset.

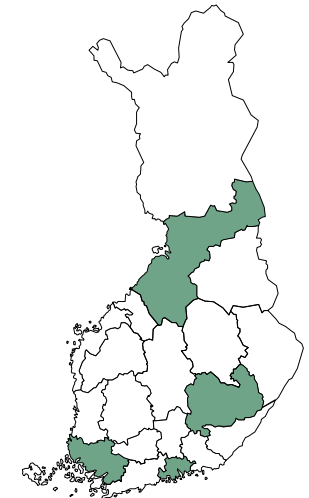


# 1 Kvalitatiivisen tutkimuksen näyte

KOHDERYHMÄ/ MENETELMÄ		Tytöt/ naiset	Pojat/ miehet	YHTEENSÄ N
9.-luokkalaiset Parihaastattelut		10	10	20
9.-luokkalaisten äidit (2) ja isät (2) Henkilökohtaiset syvähaastattelut		2	2	4
<b>Ammatillisessa koulutuksessa</b> a) koko tutkintoa b) tutkinnon osaa c) räätälöidysti d) työvoimahallinnon asiakkaina <b>opiskelevat</b>	<b>Nuoret</b> Parihaastattelut	4	4	8
	<b>Aikuiset</b> Henkilökohtaiset syvähaastattelut	4	4	8
<b>Perusopetuksen oppilaanohjaajat</b> Henkilökohtaiset syvähaastattelut			6	6
<b>Yritysten henkilöstöpäätäjät</b> Henkilökohtaiset syvähaastattelut			6	6
<b>YHTEENSÄ</b>				<b>52</b>

Haastattelut neljällä alueella:

- Pääkaupunkiseutu
- Turun seutu
- Oulun seutu
- Mikkelin seutu



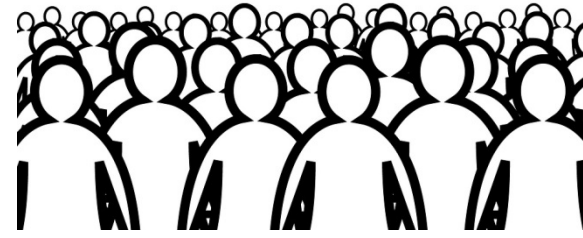
# Tulokset

KVALITATIIVINEN

Valinnat

# Trendit ja muutosvoimat

**Tärkeintä on opiskella**  
*Välivuodet → väliinputoamisen vaara*

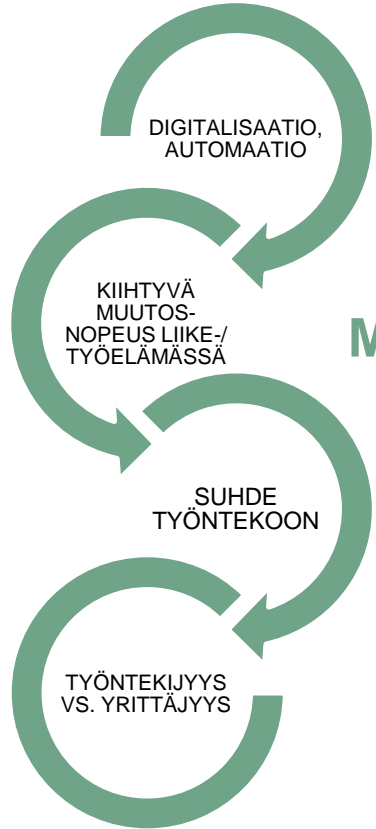


**TRENDIT**



Polarisoituminen

Individualismi



**MUUTOSVOIMAT**

Valinnat

## Trendit ja muutosvoimat

### INDIVIDUALISMI

- Pitäisi löytää ”oma juttu”, *seurata omaa unelmaa*.
- Ala-/linja-/ammattikohtaisuus kiinnostaa pikemmin kuin ”amikseen meno”, koko ammatillinen koulutus on iso kokonaisuus hahmotettavaksi.
- Vanhemmat järjen äänenä: mihin realistiset mahdollisuudet/millä elää

### POLARISOITUMINEN

- Oppimisvaikeudet
- Maahanmuuttajat
- Motivoituneet/ajelehtijat

Valinnat

# Trendit ja muutosvoimat

## DIGITALISAATIO, AUTOMAATIO

- Mitä tarkoittaa ammatillisessa koulutuksessa oleville?
- Häviävätkö ammatit? Jos häviävät, niin mitkä?

## KIIHTYVÄ MUUTOSNOPEUS LIIKE-/TYÖELÄMÄSSÄ

- Jatkuva oppiminen/muutos. Jatkuva oppiminen kuulostaa kovin korkealentoiselta käsitteeltä, josta on vaikea saada kiinni. Usein sitä pidetään asenteena ja henkilökohtaisena valmiutena. Ainakin aikuisopiskelijat katsovat toteuttavansa sitä koko ajan.
- Tilaus-/toimitusprosessit lyhenevät: työntekijöitä tarvitaan/rekrytoidaan lyhyellä aikavälillä, uusia ammatteja syntyy ja vanhoja kuolee.
- **Ammatillisen koulutuksen saaneita tarvitaan** työelämässä jatkossakin, ehkä jopa **varmemmin** kuin tiettyjen alojen yliopisto- tai korkeakoulutuksen saaneita.
- **Opetuksen pitäisi mukautua muutoksiin käytännönlähteisesti**, lähteä siitä mitä ja miten asioita yrityksissä nykyaikana tehdään, fokus siinä mikä on onnistumisen kannalta tärkeintä. *Esim. kokin ei tarvitse osata keittää lihalientä scratchista, mutta kylläkin tietää, miten annos nostetaan näyttävästi esille ja miten hallitaan kerralla useita erilaisia tilauksia ravintolassa*



Valinnat

## Trendit ja muutosvoimat

**SUHDE TYÖNTEKOON:** tehdään vain välttämätön ja sitä mikä kiinnostaa

- Osa nuorista tekisi mieluiten ”siistiä sisätyötä, jossa voi välillä vilkaista kännykkää”. Fyysisesti raskaat työt joskus likaisissa, märissä, kylmissä ulko-olosuhteissa vähemmän houkuttelevia.
- Kone- ja tuotantotekniikan osaajia tarvittaisiin Varsinais-Suomessa, ja sen puolesta puhuu esimerkiksi Turun kaupunki, mutta linja ei tunnu kiinnostavan seudun nuoria

## TYÖNTEKIJJYYS VS. YRITTÄJYYS

- **Henkilöstövuokrausyritykset** ovat tulleet pysyvästi perinteisen tet-harjoittelu – kesätyö – työpaikalla oppiminen – määräaikainen – vakinainen työntekijä - urapolun rinnalle myös ammatillisista oppilaitoksista valmistuneelle henkilöstölle.
- **Yrittäjän uravaihtoehdon esilläpito** ja huomiointi koulutuksen sisällössä on tärkeää.

Valinnat

# Kommentteja ammatillisesta koulutuksesta



Ei sillä oo väliä mihin menee kunhan opiskelee jotain.

9. luokan tytöt, Mikkeli



Joka alassa on puolensa. On aloja, joihin ei oo itellä kiinnostusta. Ihmiset on erilaisia, ja kaikilla on omat kiinnostukset.

9. luokan tytöt, Oulu



Jotkut hyvätkin oppilaat menee amikseen, koska ne tietää, mitä ne haluaa olla.

9. luokan tytöt, Helsinki

Valinnat

# Koulutusvaihtoehtojen harkitseminen yleisellä tasolla

KVALITATIIVINEN

Oma **persoona**, harrastukset, **taipumukset** ja **motivaatiot**, luonne, **tapa oppia**

- Työn sisällöt: esim. ihmisten parissa, auttaminen, käsillä tekeminen, harrastuksesta ammatti
- **Lukija/pänttääjä ja kertaaja, koulun penkillä istuja, esseiden kirjoittaja VAI tekijä**, tekemällä oppiva
- Vastuullisuus/missä pääsee helpolla, mikä on *kivaa ja rentoa*

Realismi: **Mihin keskiarvo riittää? / Missä voisi pärjätä (työllistyminen)?**

- Alan/ammatin tuttuus
- Lähipiirin malli: perhe, harrastuskaverit
- Tv-sarjat, profiloituneet ammattilaiset esim. somessa

**Aikuisilla opintojen rahoitus/tuet**

**raamittavat valintoja:** esim. *mitä ehditään tehdä opintovapaan puitteissa, mihin saa opintotuen.*

**Kaverien** kanssa on helppo mennä uuteen kouluun.

**Sijainti** – jakaa mielipiteet. Osa on valmis muuttamaan pitkällekin, osa ei edes harkitse.

**Työllistyminen ja palkka**

- Ainakin vanhemmat puhuvat näistä; työn tulisi elättää, ja osalle vanhempien toive erittäin tärkeää
- Nuorille usein abstraktia, raha ja sen ostovoima monelle vielä konkretisoitumatta

**Arvostukset** – tärkeintä vanhemmille

Naisten ja miesten työt

OPPILAANOHJAAJAT

Kiinnostavia aloja kaikilla paikkakunnilla tytöille on sote, pojille sähkö, rakennus, logistiikka ja autoala. Helsingissä lukio kiinnostavin.

Valinnat

# Kommentteja ammatillisesta koulutuksesta



Kertaaminen ja lukeminen ei ole ollu ikinä mun juttu, koska mä en opi sillä yhtä hyvin kuin tekemällä. Amiksessa pääsee itse tekemään niitä juttuja.



Sisko puhui just äidin kanssa, että se haluaisi olla maskeeraaja, ja äiti oli et mieti, ketkä työllistyy, et ei ne työllisty oikeesti ollenkaan. Et mieti sellaista, mihin on oikeesti paikkoja.

## 9. luokan pojat, Mikkeli



Jos sulla on jo idea, mitä sä haluat tehdä, niin pääsee nopeimmin tekemään eri töitä. Lukion kautta saa taas eri töitä. Se riippuu ihan siitä, mihin sä haluat mennä. Tietty siellä on eri alat ja erityylinen opiskelu. Lukiossa on enemmän lukemista, ja ammattikoulussa on enemmän kaikkea fyysistä tekemistä ja opiskelua.

## 9. luokan tytöt, Oulu

## 9. luokan pojat, Turku

KVALITATIIVINEN

Valinnat

# Valintaprosessi



# Ammatilliseen koulutukseen päädytään kahdella mindsetilla

KVALITATIIVINEN

## AKTIIVISET

**PYRKIVÄT TIETYN AMMATIN/ALAN KOULUTUKSEEN.** Motivoituneet, päämäärätietoiset, tavoitteelliset. Tietävät mitä haluavat (harva 16-vuotias tietää). Kiinnostuneita, opinhaluisia, työteliäitä, tekevät vapaa-ajallakin: *”Minusta tulee sähkömies/vammaisten lasten hoitaja.”*

### Tekijät

- Halu päästä pois koulun penkiltä, nopeasti töihin

### Kypsät

- Pitkän aikavälin tähtäin ja suunnitelma valmiina

## AJAUTUJAT

**JOUTUVAT AMIKSEEN.** Eivät pääse lukioon tai eivät osaa haluta mitään muutakaan vaihtoehtoa. Ovat opiskelemassa, koska johonkin piti mennä. Eivät välttämättä valmistu tai ainakaan tule koskaan työelämään koulutusta vastaavaan tehtävään

- Ei motivaatiota, kiinnostusta välttämättä mihinkään
- Ajautujia myös lukiossa, mutta vähiten motivoituneilla ei keskiarvokaan riitä)

Valinnat

## Valintaprosessissa kaksi päävaihtoehtoa

Traditionaalisessa ajattelussa **hyvän lukuaineiden keskiarvon oppilaat ohjautuvat automaattisesti lukioon** (tähän myös nuoren lähipiiri kannustaa: *korkeaa koulutusta pidetään elintason, arvostuksen ja hyvän yhteiskuntaluokan perustana* – korostuu maahanmuuttajaperheissä), **ellei nuorella ole selkeää näkemystä tulevasta ammatista/alasta** ja ammatillisesta koulutuksesta.

Toisaalta **lukioon hakeutuu myös paljon niitä**, joiden koulumenestys ei ole peruskoulussa välttämättä ollut kovin hyvä, mutta **jotka eivät vielä tiedä, mikä ala heitä kiinnostaisi**, eikä halua ammattikouluun

**LUKIO** ”*Lukijoille/kirjoittajille*”, kun lukuaineiden keskiarvo (min 8 tuntumassa/OPOt) riittää. Tyypillisesti kaksi lähtökohtaa:

1. Selkeänä **tavoitteena/suunnitelmana akateeminen koulutus**, hyvällä todistuksella helpommin yliopistoon
2. Usein vain **helppo valinta, jolla saa lisäaikaa** suunnitella, kasvaa ja miettiä kun vahva suuntautuminen/sitoutuminen tiettyyn ammattiin/alaan puuttuu.

**AMMATILLINEN KOULUTUS** ”*Tekemällä oppijoille ja käsillä tekijöille*”. Lähtökohdat:

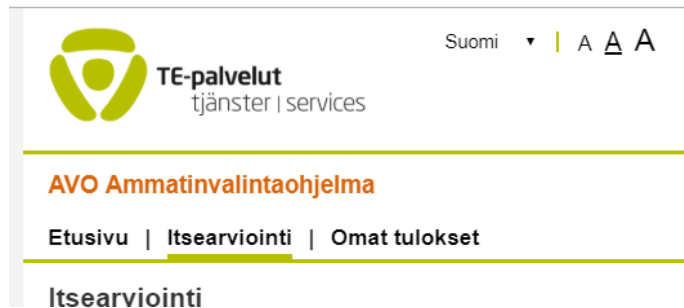
1. **Selkeä näkemys/kiinnostus tiettyyn ammattiin/alaan.**
2. **Lukioon ei pääse**, johonkin pitää mennä, joutuvat ammatilliseen.

Valinnat

## Tietolähteet, kanavat

**Peruskoulussa** OPO, koti/lähipiiri, tutustumiskäynnit/avointen ovienpäivät keskeiset

- Oppilaitosten sivut – varsinkin ammatillista koulutusta suunnittelevat (OSAO, Perho)
- Hki Next Level -tapahtuma
- Sivustoja katseltu OPO-tunneilla vaihdellen – OPO on avainasemassa näiden löytämisessä: Opintopolku, Ammattiosaaja



The screenshot shows the header of the TE-palvelut website. It includes the logo, the text 'Suomi', and navigation links for 'Etusivu', 'Itsearviointi', and 'Omat tulokset'. The main heading 'AVO Ammatinvalintaohjelma' is also visible.

**Aikuisopiskelijat** ovat tiedonhaussa pragmaattisia, koska tiedetään mitä halutaan ja missä:

- Tyypillisesti menty suoraan ao. oppilaitoksen sivuille, puhelimitse lisätietoja suoraan oppilaitoksesta, käytännölliset opiskeluun liittyvät asiat fokuksessa: *kauanko opiskelu kestää, millaista opiskelun arki on, yksin vai ryhmässä, millaisia suorituksia/kokeita, käytännön töitä jne..*
- Ammatissa toimivien/tutkinnon suorittaneiden kanssa on keskusteltu opinnoista ja työstä, haettu vahvistusta päätöksen tueksi.
- Melkeinpä väsyttävämpänä on pidetty tiedonhankintaa aikuisopintotuista, työvoimakoulutusten tuista jne., joihin liittyvät säädökset tuntuvat muuttuvan jatkuvasti.



Valinnat

## Kommentteja – tietolähteet, kanavat



Tajus mitä kaikkea voi tehdä, mitä amiksessa ja lukiossa, oppilaiden omia mielipiteitä.

9. luokan tytöt, Mikkeli



Ei niin se mitä lukee vaan mitä sä kuulet. Eniten vaikuttaa mitä muut kertoo sulle.

9. luokan tytöt, Helsinki



Koulu teki retkiä. Mä näin paljon trukkeja ja kuorma-autoja rivissä ja tuli semmonen et tänne on pakko päästä.

Perustutkintoa opiskelevat pojat,  
Turku



Onko se koulutus maksullinen, missä, kuinka kauan se vie. Oikeastaan ne oli ne, käytännön juttuja... onko edes siihen pieneen opintorahaan mahdollisuus.

Aikuisopiskelija

# Oppilaanohjaus ja vaihtoehtojen esittely

## **Painotetaan oppilaiden henkilökohtaisia tapaamisia:**

- Kerran tai kaksi peruskoulun aikana, kasilla ja ysillä
- OPO-tuntien anti vaihtelee.
- Numeroarvioinnin puute vähentää merkitystä.
- Tarpeiden, toiveiden, unelmien, tavoitteiden, kiinnostusten, harrastusten, vapaa-ajanviettotapojen kuuntelu, vahvuuksien kartoitus, koulutusvaihtoehtojen esittely ja pisteytys, arviointi yhdessä.

OPOt tunnistavat oman keskeisen roolinsa peruskoulun jälkeisistä opiskeluvaihtoehtoista kerrottaessa. Lisäksi nuorten uskotaan saavan tietoa ammateista, koulutuksesta lukiossa tai ammatillisessa koulutuksessa olevilta kavereilta, sisaruksilta, vanhemmilta ja muulta perheen lähipiiriltä

OPOilla on yleensä mielestään kattavat työkalut ammatillisen koulutuksen esittelyyn. Ovat toki itsekin aktiivisia niiden kehittämisessä ja ylläpidossa, perustuvat usein myös omiin kokemuksiin esim. opettajana ammatillisessa koulutuksessa, hyviin henkilösuhteisiin paikallisiin oppilaitoksiin

- Paikallisten oppilaitosten sivut + nuorten kertomuksia ammattien esittelyvideoiden muodossa
- Youtube-videot nuorille luontainen kanava
- Ammattiosaaja-lehti, joskus myös sivusto
- Opintopolku.fi
- Joskus myös palkkavertailut, työllistymisvertailut, Kipinä-uraohjausmalli

Ammatillista koulutusta suositellaan, kun kiinnostava ala tiedossa ja selkeä käsitys omista vahvuuksista, lukuaineiden opiskelu ei tunnu nuoresta kovin kiinnostavalta

# Kommentteja



Vanhemmilla on paljon tietty vaikutusta ja lähipiirillä. Tää nuoren verkosto, ystävät, kaverit, koko kouluuyhteisö, kaikki opettajat, valmentajat harrastuksista, mitä lehdet kirjoittaa, radio, telkkari ja kaikki kanavat syytää suut ja silmät täyteen.

**Oppilaanohjaaja**



Yhteiskunta muuttuu hirveällä vauhdilla, työelämä muuttuu, eihän me tiedetä, mitä duuneja on enää kohta jäljellä.

**Oppilaanohjaaja**



Mäkään en ole koskaan tykännyt lukemisesta. Monelle on helpompi kattoo videoita. Siitä saa paremmin kiinni ja ymmärtää paremmin. OPO:n tunnit on pakollisia. Siellä on hyvä kertoa näistä asioista.

**Oppilaanohjaaja**

# Mielikuvat peruskoulua seuraavista koulutusvaihtoehtoista

## Ammatillinen koulutus

Ammatillinen koulutus on laaja, tylsäköltä kuulostava käsite. Se pitää sisällään lukuisia erilaisia aloja, joilla erilaisia mielikuvia. Polarisoitunutta.

**9.-luokkalaiset avoimia: Kun itsellä on selkeä visio siitä, mitä haluaa tehdä/millä alalla toimia** (harvalla 16-vuotiaalla on) – valittava yksi, ”ison ratkaisun tuntua”

- **Käytännönläheisille käsillä tekijöille**, *ei lukijoille/kirjoittajille/ajattelijoille*
- **Tekemällä oppimista**
- **Rennompaa ja paineettomampaa** kuin lukiossa, vähemmän kokeita ja kirjoja, *enemmän mopopoikia ja -mimmejä kuin pyöräilijöitä tai mopoautoilijoita*

**Kaksijakoinen mielikuva opiskelijoista:** motivoituneet, alasta kiinnostuneet opiskelijat vs. ajelehtijat, jotka eivät muualle pääse/pärjää

**Ammattipätevyys**, nopeasti palkkatöihin

**Mahdollisuus jatkaa ammattikorkeakouluun**

**Sosiaalinen status** itse koulutuksella/**tutkinnolla matala**. Tarjolla olevan osaamisen kautta saavutettavissa hyvä asema

Myös: **raskaammat, ruumiilliset ja matalapalkkaiset työt**, jossa palvellaan muita

# Mielikuvat peruskoulua seuraavista koulutusvaihtoehdoista

## Ammatilliseen koulutukseen hakeutumisen ajurit ja esteet

KVALITATIIVINEN



Ammatillisen koulutuksen ajureissa ja esteissä ei näytä olevan merkittäviä muutoksia.

Mielikuvat peruskoulua seuraavista koulutusvaihtoehdoista

## Kommentteja



Lukion kautta saa parempia työpaikkoja. Jos sä meet lähihoitajaks, sä teet tosi paljon työtä. Jos sä meet tuomariks, sä et väsy.

9. luokan tytöt, Helsinki



Ammattikoulussa pääsee käsillä tekemään sellainen, joka on kiinnostunut. Se on enemmän tekemällä oppimista kuin pönttämistä.

Vanhempi, Oulu



Isosisko on opiskellu Esedulla lähihoitajaksi, äiti on lähihoitajana ja veljen vaimo. On ollu sitä tietopohjaa ennen alalle tuloa. --- takaraivossa on, että varmasti saa töitä ja mistä paikkakunnalta vaan.

Perustutkintoa opiskelevat tytöt,  
Mikkeli



Vanhemmilla on paljon tietty vaikutusta ja lähipiirillä. Tää nuoren verkosto, ystävät, kaverit, koko kouluyhteisö, kaikki opettajat, valmentajat harrastuksista, mitä lehdet kirjoittaa, radio, telkkari ja kaikki kanavat syytää suut ja silmät täyteen.

Oppilaanohjaaja

# Ammatillinen koulutus vs. muut päävaihtoehdot

KVALITATIIVINEN

Peruskoulun jälkeiset koulutusvaihtoehdot	Mitä saadaan	Lähtökohtaiset edellytykset	Opiskelu	Kenelle sopii	Sosiaalinen haluttavuus
Ammatillinen koulutus	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ammattipätevyys, konkreettiset valmiudet, tiedot ja taidot toimia ammatissa ja työllistyä</li> <li>• Muodolliset jatko-opintomahdollisuudet</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Selkeä näkemys ammatista/alasta, joka kiinnostaa</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Rennompaa ja paineettomampaa kuin lukiossa, vähemmän kokeita ja kirjoja</li> <li>• Käytännönläheistä, paljon työpaikalla oppimista, mikä valmistaa työelämään</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Käytännönläheisille käsillä tekijöille</li> <li>• Tekemällä oppijoille, joita lukeminen ei kiinnosta</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Sosiaalinen status itse koulutuksella/ tutkinnolla matala</li> <li>• Tarjolla olevan osaamisen kautta saavutettavissa hyvä asema</li> </ul>
Lukio	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Erinomaiset jatko-opintovalmiudet</li> <li>• Kansainväliset valmiudet</li> <li>• Yleissivistys</li> <li>• Lisääntynyt ammatinvalintaan</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Riittävän hyvä lukuaineiden keskiarvo</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Henkisesti vaativaa, paineet ja stressi huolettavat</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Lukijoille ja kirjoittajille</li> <li>• Niille, joilla selkeä tavoite korkeakoulutuksesta</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Selkein ja vahvin instituutio, siksi usein ensisijainen</li> <li>• Elintason, arvostuksen ja hyvän yhteiskunta-aseman perusta</li> </ul>
Kaksoistutkinto	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ammattipätevyys</li> <li>• Erinomaiset jatko-opintovalmiudet</li> <li>• Yleissivistys</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Riittävän hyvä lukuaineiden keskiarvo</li> <li>• Selkeä näkemys ammatista/alasta, joka kiinnostaa</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Työläs ja vaativa varsinkin, jos tehdään ”eri taloissa”</li> <li>• Paikallisia eroja käytännön mahdollisuuksissa ja toteutuksessa</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Käsillä tekemiseen taipuvaisille, hyvä opiskeluteknikka, vahva motivaatio, oman ajankäytön hallinta</li> <li>• Niille, joilla ajatus jatkaa korkeakouluun</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Yo-tutkinnon sosiaalinen status vahva</li> <li>• Lukion aloittaminen voi olla kompromissi kodin suuntaan</li> </ul>

Mielikuvat peruskoulua seuraavista koulutusvaihtoehdoista

## Ammatillisen koulutuksen antamat valmiudet

- Työnantajilla ei ole ammatillisen koulutuksen rakenteesta tai tutkintonimikkeiden sisällöstä tarkkoja mielikuvia. Tuntuma on, että koulumaailma muuttuu jatkuvasti, eikä sen seuraamisessa välttämättä ole oltu aktiivisia (usein muistellaan lähinnä omia kouluajoja).
- Teoreettisen (tiedot) ja käytännön (taidot) ammattiosaamisen ohella ammatillisen koulutuksen toivotaan ja uskotaan sisältävän muuta osaamista alan tarpeiden mukaan, esim. *sosiaalialalla opetetaan ihmissuhdetaitoja* jne.
- Työnantajat arvostavat ammatillista koulutusta, mutta valmistuvissa suuriakin yksilöllisiä eroja osaamisessa, itseohjautuvuudessa ja työelämän perustaitojen hallinnassa (miten töissä ollaan: *työaika, tauot, omien asioiden tekeminen*) samoin oppimis- ja sitä kautta jatko-opiskeluvalmiuksissa.



Mielikuvat peruskoulua seuraavista koulutusvaihtoehdoista

## Ammatillisen koulutuksen antamat valmiudet

Kaikki haastatellut **aikuiset** (oppilaanohjaajat, vanhemmat, työnantajat ja opiskelijat) ovat **yksimielisiä** siitä, että se, **mitä** koulutuksesta **saa irti riippuu pitkälti yksilöstä**: motivaatiosta, asenteesta, opiskelutaidoista.

**Lähtökohtaisesti ja lujalla työllä motivoituneen on mahdollista saada**

- **hyvä pohja ammatilliseen osaamiseen.**
  - Ammatillisesta koulutuksesta saa tarpeelliset, tärkeät ammatilliset perusvalmiudet, tiedot ja taidot oppia työn kuin työn, mutta asennetta, otetta ja mielenkiintoa työhön pidetään tyypillisesti lopulta tärkeämpänä (20/80 suhteessa) onnistumisen kannalta.
  - Työelämään tullessa syvennetään, vahvistetaan, sovelletaan osaamista käytännössä työpaikassa (OK) – *Kukaan ei kuitenkaan osaa suoraan koulunpenkiltä tullessaan mitään työtä.*
- **hyvin palkattu työ.**
- **valmiudet jatko-opiskeluun.**
  - Tutkinnot työn ohessa (näyttämällä osaaminen) sekä teoreettisemmat opinnot mahdollisia.
  - Jatko-opiskelumahdollisuudet ovat olemassa, ja osa nuorista suunnittelee jo ennen ammattikoulun aloittamista jatkavansa ammattikorkeaan.
  - Selkeä väylä heille, jotka eivät pääse/halua lukioon, mahdollisuuksia myös käytetään, yksilöllistä, oma motivaatio tässäkin keskeistä.
- **valmiuksia kansainvälisyyteen.**
  - Kansainvälinen opiskelijavaihto lisääntynyt ja kiinnostaa nuoria
- **ihmissuhdetaitojakin.**
  - Alan tarpeiden mukaan: korostuu sote-alalla.

Mielikuvat peruskoulua seuraavista koulutusvaihtoehdoista

# Mitä ammatillinen koulutus tarjoaa?

<p>Lähtökohta: tarjoaa perusvalmiudet toimia työpaikassa spesifissä tehtävässä, jossa voi oppia käytännöt, osaamisen.</p>	<p>Tutkinnon / ammatin kannalta oleelliset sisällöt</p>	<p>Ammatillisen koulutuksen valinneille selkeää, mutta ei opintojen aloitusvaiheessa välttämättä relevanttia.</p>	<p>Välttämättömyys tässä ajassa</p>	
<p><b>AMMATTITAITO</b></p>	<p><b>KIELET, MATEMATIIKKA IHMISSUHDETAIDOT</b></p>	<p><b>MAHDOLLISUUDET JATKO-OPINTOIHIN</b></p>	<p><b>ELINIKÄINEN OPPIMINEN</b></p>	<p><b>YLEISSIVISTÄVYYS</b></p>
<p><b>Huolia rapautumisesta:</b> Lähiopetuksen väheneminen, nopeat tutkinnot, vain yhden ammatin oppiminen - muutokset?</p>		<p>Lukion valtti – kaikki ovet avoinna – varsinkin vanhempien silmissä</p>	<p>Opinnot tähtäävät yhteen ammattiin. Hyvä, että aiempia opintoja voi hyödyntää uutta opiskellessa.</p>	<p>Lukion ”omaisuutta”</p>

Mielikuvat peruskoulua seuraavista koulutusvaihtoehdoista

## Kommentteja



Kokemus osoittanut, että ammattikoulusta saa hyvät pohjat, teoreettiset ja tekniset, ymmärrät materiaalit ja osaat lukea piirustuksia. Se on 20 % ja asenne 80 %. Työn opit työssä. Niin sen kuuluu mennä, eikä se oo mikään ongelma. Loppu hoidetaan työelämässä. Ymmärretään, että ne eivät ole vielä valmiita ammattilaisia.

**Työnantaja**



On ihmisiä, jotka eivät ole minnekään muualle päässy. Kaikilla ei oo motivaatiotakaan. Voi olla, että jos 24 luokassa aloittaa, 12 valmistuu. Ammattiosaaminen tipahtaa, jos sieltä pääsee ihmisiä todistuksilla ulos, joilla ei ole oikeasti valmiuksia siihen ammattiin.

**Työnantaja**



Työnantajat arvostaa ammattimiehiä ja - naisia, se on ihan satavarma. Se on paljon ihmisestä itestäkin kiinni, onko sulla asenne ja kaikki työajat, tauot, milloin kännykkä on kädessä ja milloin ei, selviä käsityksiä.

**Työnantaja**



Yleiskatsaus siihen, mitä ammatissa tehdään. Ammatillisia teoria-aineita, uusimmat tiedot ja taidot, hyvä yleistietämys ja pohja, jolla lähteä harjoittelemaan oikeaa ammattia. Sen jälkeen itsestä kiinni.

**Työnantaja**

# Mielikuvat peruskoulua seuraavista koulutusvaihtoehtoista

## Lukio

Rakenteelliset tekijät tukevat, selkein ja vahvin instituutio, ensisijainen ja osalle ei muita vaihtoehtoja olekaan: Vanhempien toiveet ja odotukset, sukuperinteet, sosiaaliset viiteryhmät, vappuna torille.

Kun lukuaineiden keskiarvo riittää. Kaksi lähtökohtaa:

1. selkeänä tavoitteena akateeminen koulutus
2. usein vain helppo valinta, jolla saa lisäaikaa suunnitella, kasvaa ja miettiä.

Ylivoimainen yleissivistys, kielet/kansainväliset valmiudet ja parhaat jatko-opiskeluvalmiudet/-mahdollisuudet, suorin/nopein väylä korkeakoulutukseen.

- teoreettinen, lukijoille/kirjoittajille
- vaikeampaa kuin yläasteella, uutta ja syvempää tietoa ja aineita

Kivat sosiaaliset tapahtumat: vanhojentanssit, abiristeilyt ja penkkarit, yo-lakki ja juhlat

Vanhemmat: Paineet ja stressi huolena

Myös kallista, tutkinnolla ei tee mitään työllistymismielessä, eikä saa ammattia, kolme vuotta voi mennä ”hukkaan”

# Mielikuvat peruskoulua seuraavista koulutusvaihtoehdoista

## Kaksoistutkinto

Erinomainen, mutta vaativa mahdollisuus. Yhdistää lukion ja ammattikoulun vahvuudet, mahdollistaa eniten.

Erinomaiset jatko-opintomahdollisuudet/-valmiudet ja yleissivistys

- Ammatti
- Sosiaalinen status/”ylioppilaslakki” ja nuorten arvostamat tapahtumat

Kiinnostaa osaa lukioon tähtäävistä 9.-luokkalaisista vaihtoehtona, relevantti jos selkeä mielikuvaa linjasta/ammattista. Voi tuntua profiloitumattomalta, sekavaltakin.

Lukiota arvostaville vanhemmille voi olla tärkeä: riskitön aloittaa, kompromissi kodin suuntaan. On ainakin yritetty lukiota, jos sitä on kotona toivottu.

Työläs ja vaativa, varsinkin jos suoritetaan kahdessa eri talossa. Lukio jää helposti kesken.

Oppilaanohjaajat suosittelevat kohtuullisesti peruskoulussa menestyneille (keskiarvo > 7+), mutta samalla käsillä tekemiseen taipuvaisille, joilla ajatuksena jatkaa ammattikorkeakoulussa (etenkin sote), hyvä opiskelutekniikka, vahva motivaatio, oman ajankäytön hallintataitoja.

Käytännön mahdollisuuksissa paikallisia eroja, esim. Mikkelissä hyvin suunniteltu järjestetty/hyvä yhteistyö koulujen kesken → Rooli tuntuu vahvemmalta, haluttu, sillä keskiarvo pitää olla parempi kuin 'päivälukiossa'.

# Mielikuvat peruskoulua seuraavista koulutusvaihtoehtoista

## Kymppiluokka, Valma

Varasuunnitelma-henkeä, ei pidetä ensisijaisina vaihtoehtoina, mahdollisuus joillekin syttyä, löytää oma alansa.

Kun halutaan nostaa arvosanoja lukioon/ammattikouluun pääsemistä varten.

# Mielikuvat peruskoulua seuraavista koulutusvaihtoehtoista

## Suoraan töihin

Marginaalinen, mutta hyvä mahdollisuus. Mieluiten oppisopimuskoulutukseen liitettynä, jos nuorella on valmis työpaikka esim. perheyrytyksen puitteissa tai kesätöiden kautta, eikä koulunkäynti maistu.

Ammatillinen tutkinto (oppisopimus) pidemmällä tähtäimellä turva muuttuvilla työmarkkinoilla.

Oppisopimuskoulutuksessa nuoresta huolehditaan, ja sen uskotaan tuottavan. Opiskeluajalta saa korvausta.

Työnantajien kokemus on, että oppisopimus tuottaa erittäin sitoutuneita, valmiita työntekijöitä ja osaavampaa, kokeneempaa väkeä kuin ”pelkkä” ammatillinen oppilaitos.

Oppisopimuspaikkoja arvellaan olevan tarjolla vain vähän.

Työvoimapolitiittiset, räätälöidyt kurssitkin hyviä väyliä. Työnantaja haastattelee ja valitsee ihmiset ja näkee ihmisen potentiaalin harjoittelun kautta pitemmällä aikavälillä.

Mielikuvat peruskoulua seuraavista koulutusvaihtoehdoista

## Kommentteja



Hyvä juttu, jos on lukio tai ammattikoulu, johon haluaa tosi paljon, eikä päässy, niin saat uuden mahdollisuuden yrittää.

9. luokan tytöt, Oulu



Äiti halus, että mä meen lukioon ja itteäkin jonkun verran teki mieli. Selvis opon kautta, että voin mennä kumpaankin.

Perustutkintoa suorittava, Oulu



Mulla on molemmat isosiskot menny lukioon, niin ehkä se on mullekin vaan, että lukioon suoraan.

9. luokan tytöt, Helsinki



Lukio ei ole muuta kuin sivistävä homma, mutta erittäin hyvä lähtökohta, teit sä mitä tahansa sen jälkeen. Vähän kasvuaikaa. Yleensä lapset ei siinä vaiheessa tiedä, mitä ne haluaa.

Vanhempi, Helsinki



Kokemukset ammatillisesta koulutuksesta

## Kokemuksissa korostuu lähiopetuksen vähentäminen

### MYÖNTEISTÄ, TYTYVÄISYYTTÄ

**Yksilöllisyys, opintojen henkilökohtaistaminen sinänsä on myönteistä.**

**Aikuisopiskelijat tyytyväisiä, pragmaattisia, valmiita ottamaan paljon vastuuta omasta opintomenestyksestä.**

- Motivoitunut, kysyy ja selvittää epäselvät asiat
- Keskittyminen ammattiosaamisen opettamiseen tehokasta
- Arvostetaan, jos halutessaan voi opiskella yleisaineita, esim. kieliä
- Sosiaalinen yhteisö kannustaa ja tukee

### KIELTEISTÄ, TYYTYMÄTTÖMYYYTTÄ

**Oppimisessa työ painottuu liikaa. Oppiminen on siirtynyt liiaksi työpaikoille, lähiopetus on hajanaista, eikä sen laatu tyydytä opiskelijoita.**

- Teoriaopetusta, koulumaista opiskelua, kirjallisia tehtäviä on kaivattu enemmän. Perusasiat opittaisiin edelleen tehokkaimmin oppitunneilla ja osaaminen varmistettaisiin testeillä/näytöillä.
- Tyhjiä "etäpäiviä" ilman tehtäviä ja liian lyhyitä (2h) koulupäiviä = tyhjäkäyntiä – ilmeisistä säästösyistä - on liikaa. Varsinkin vähiten motivoituneet jättävät helposti kokonaan väliin. Osa ammatilliseen koulutukseen päätyvistä on juuri niitä, jotka tarvitsisivat nimenomaan enemmän henkilökohtaista tukea ja välittämistä kuin itsenäistä opiskelua.
- Työssä/työpaikoilla oppimaan joutuu hatarin tiedoin ja taidoin. Sekin voisi olla OK, jos ohjauksesta olisi huolehdittu tinkimättömästi opettajien / työpaikan vakinaisen väen (opetustaidot, motivaatio, kärsivällisyys, ajankäyttö?) toimesta.
- Opiskelu on raskasta, epämotivoivaa ja turhauttavaa.
- Ammatillisesta koulutuksesta valmistuu myös nuoria, joilla osaaminen/taidot ovat puutteellisia.

**Soveltuvuustestien pois jättäminen** hoitoalalla teettänyt lisätyötä työntäjille rekrytoinnissa, kun työnhakijoita on pitänyt haastatella entistä tarkemmin.

**Työssä/työpaikoilla oppimisen tulisi olla systemaattisesti ohjattua**, jotta siitä saadaan laadukasta paras ohjaushyöty irti. Selkeä, formatoitu ja kaikille osapuolille kommunikoitu (verkossa) suunnitelma työpaikalla oppimisen ohjaamisesta, opettaja isossa roolissa, tiheät ohjaustapaamiset ja väliraportoinnit, etenkin työpaikalla oppimisen alussa.

## Kommentteja

KVALITATIIVINEN



Se vaatii vähän oma-aloitteellisuutta. Pitää olla sellainen, että ottaa tilanteita haltuun. Tavallaan meidät heitettiin leijonille aika nopeasti. Ei ole mitään oppikirjoja. Mennään vaan keittiöön ja aletaan tehdä asiakastilauksia. Onhan siinä aina opettajia mukana, mutta itse tehdään se käytännön työ.

**Opiskelija, aikuinen**



Meillä on ollu vaan pari viikkoa teoriaa. Nyt on ollu 2 kk tota, että ollaan oltu tarjoilemassa ja keittiössä. Siellä on pitkät vuorot 22.30:een. Alkaa käydä niin, ettei vaan enää jaksaa. Se on ollu vähän ristiriitaista, että yhtään ei saa syventyä niihin juttuihin lukemalla, vaan meet keittiöön.

**Kokin perustutkintoa opiskeleva**



Välillä tuntuu, että kouluun tullaan syömään ja lähdetään takas kotiin. Tää koulunkäynti on mitä on. Työelämässä sitten oppii, mutta ois kuitenkin kiva saada hyvä pohja, että voi turvallisesti lähteä sinne harjoitteluun.

**Lähihoitajan perustutkintoa opiskeleva**



Se muuttuu koko ajan teoriatunteja on vähän vähemmän. Se oppiminen tapahtuu siellä kentällä niissä työ- tai harjoittelupaikoissa. Se on toisaalta hyvä, mutta perustietopohjan pitäisi tulla ensin sieltä koulusta. Siellä pitää olla teoriaa ennen kuin voit mennä sinne kentälle.

**Opiskelija, aikuinen**

Kokemukset ammatillisesta koulutuksesta

## Kommentteja



On ollut paljon opetusta jonka kautta ei opi. Nippu papereita, vanhat ohjeet ja kasa tehtäviä. Vaikka oskilloskooppi. Ei kerrota miksi teet vaan käsketään vaan tehdä. Ei siinä opi käyttämään, ei soveltamaan kun ei kerrota mitä tekee.

ICT-alan perustutkintoa opiskeleva



Jos tää yleistyy et sä teet vaan niin kaikki saa tietää et amiksessa oikeesti tehdään ja se on raskasta niin haluaako hakea sinne. Jos sä mietit et amiksessa vaan istutaan.

Kokin perustutkintoa opiskeleva



Nuori on tottunut tähän, että se tulee kouluun ja siellä on lukkari. Sit jos se onkin sellaista haahuilua ja on liikaa kysymysmerkkejä, niin se pettyy siihen.

Oppilaanohjaaja



On ollut lehtijuttua että harjoittelijat osaa joka vuosi vaan vähemmän. Lähiopetusta on vähennetty, on vapaapäiviä ja mennään milloin sattuu. Se on huono varsinkin sen tyyppisille ketä mä ajattelen että menee ammattikouluun, ketkä ei oo siitä koulusta ja opiskelusta innostuneita muutenkaan.

Vanhempi, Turku

Kokemukset ammatillisesta koulutuksesta

# Aikuisopiskelijat tyytyväisiä, tekisivät saman valinnan uudestaan



*Helena 35 opiskelee lähihoitajaksi*

*Suorittaa sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa, erikoistuu vammaistyöhön, aikoo jatkaa ammattikorkeaan ja opiskella sairaanhoitajaksi. Pohti hoitoalaa jo peruskoulun jälkeen, kävi lukion ja pyrki yliopistoon toimittajaopintoihin, mutta päätyi ammattikorkeaan kaupan alalle ja myymälävastaavan töihin. Nyt haluaa konkreettisen ammatin, auttaa ihmisiä ja tehdä oikeita töitä ihmisten kanssa/hyväksi. Löytänyt kutsumuksensa.*



*Sari 46 opiskelee kampaajaksi*

*Suorittaa hius- ja kauneusalan räätälöityä perustutkintoa, suuntautuu kampaajaksi. Suunnittelee perustavansa yrityksen, joka keskittyy. Ollut viimeksi 10 vuotta hoitolalla (mielenterveystyössä), jota varten opiskeli aikuisena psykiatriseksi sairaanhoitajaksi, sitä ennen parikymmentä vuotta ravintola-alalla. Hoitoalan muutokset, kun työtä ei voi enää tehdä niin hyvin kuin haluaisi, herättäneet kiinnostuksen siirtyä uudelle alalle. Kiinnostus ihmisen hyvinvointiin ja ilahduttamiseen ollut aina.*



*Noora 22, opiskelee laborantiksi/kaksoistutkintoa*

*Suorittaa kaksoistutkintoa. Opiskellut aiemmin erikseen lukiössä ja ammattikoulussa toisella paikkakunnalla, sitten muutaman vuoden sairauslomalla perussairauden vuoksi. Suunnittelee jatkavansa ammattikorkeakoulussa, johon kaksoistutkinto antaa hyvät mahdollisuudet ja haaveilee kansainvälisestä työpaikasta bioanalytikkona tai kemian insinöörinä.*



*Daniela 25 opiskelee sähköasentajaksi*

*Suorittaa sähköasentajan tutkintoa työvoimahallinnon asiakkaana. Suorittanut elintenhoitajan tutkinnon kaksoistutkintoa, mutta ei ole työllistynyt. Artesaanikoulutus kiinnosti, mutta halusi pelata varman päälle työllistymisen suhteen. TE-keskuksessa tehtiin soveltuvuustesti, sähköasennus nousi yllättäen esiin. Ei ole vielä aivan varma, jatkaako sähköinsinööriksi vai siirtykö työelämään. Haaveilee työhön pääsemisestä ja "aikuisen kunnan ihmisen" aloittamisesta.*

Kokemukset ammatillisesta koulutuksesta

# Aikuisopiskelijat tyytyväisiä, tekisivät saman valinnan uudestaan



*Leo 20 , opiskelee tietoliikennetekniikkaa.*

*Ylioppilas, meni lukioon vanhempien toiveesta ja koska ei tiennyt mitä haluaa. Pyrkinyt yliopistoon, aikoo hakea uudestaan. Vanhempien patistamana lähtenyt suorittamaan ammattikoulututkintoa. Kokee hyödylliseksi, vaikkei välttämättä alalle aikaan töihin.*



*Tuukka 41 opiskelee kokiksi*

*Suorittaa kokin perusammattitutkintoa työvoimakoulutuksessa. Kulttuurialan tutkinto ammattikorkeakoulusta, tehnyt kymmenisen vuotta päätöitä kulttuurituottajana, aikoo tehdä vastakin, mutta halunnut väliajoiksi 'varmasti työllistävän' täydentävän ammatin, josta saa turvaton toimeentulon.*



*Jan-Erik 42 opiskelee kokiksi*

*Suorittaa tuetun opiskelun oppilaitoksessa catering-kokin opintoja. Lukihäiriö, peruskoulussa vaikeaa. Ammattitaidon ohella toivoo kehittävänsä sosiaalisia taitojaan, hyvää työharjoittelupaikkaa ja onnistuneen harjoittelun tuloksena työpaikkaa. Haluaa auttaa ihmisiä viihtymään ja rentoutumaan, ruoanlaitto lähellä sydäntä. Intohimoinen kuntoilija haaveili Personal Trainerin työstä, mutta koulutukseen ei saanut opintotukea. Suorittanut nuorena laivakokkin peruskoulutuksen sittemmin tehnyt satunnaisia lyhyitä työjaksoja laivoilla, ei kuitenkaan kokin töissä.*



*Jere 35 opiskelee automaatioasentajaksi*

*Suorittaa tutkinnon osaa oltuaan 6 vuotta työelämässä. Yrityksen jatkuvat YT-neuvottelut aiheuttivat epävarmuutta eikä uskonut työllistymismahdollisuuksiin datanomin taustallaan. Näin ollen opintojen syventäminen alalle, jolla työllistyminen näyttää varmalta, tuntui nyt hyvältä vaihtoehdolta. Toivoo työllistyvänsä valmistuttuaan rakennusalalle.*

# Ammatillisen koulutuksen maineessa on parannettavaa

- Amatillisen koulutuksen imagossa nähdään ongelmia, mutta se ei ole este hakeutua koulutukseen, jos oma suunta ja tahto on löydetty.
- Mielikuvassa on edelleen yli sukupolvien kulkenutta taakkaa ”toisen luokan/ylijäämän” koulutusvaihtoehdosta, joka kiteytyy ”amis”-käsitteeseen.
- ”Amis”-mielikuvataakka liittyy pääosin opiskelijoihin, jotka eivät aktiivisesti hakeudu/pääse vaan joutuvat amatilliseen koulutukseen.
- Oikeastaan kukaan ei halua ”amikseen” (= samastua ei-motivoituneeseen, päämäärättömään/ tahdottomaan epäspesifiin ryhmään, joka joutuu amatilliseen koulutukseen).
- Motivoituneet opiskelijat tähtäävät tiettyyn ammattiin, tietyille aloille ja nimenomaan niihin johtavaan koulutukseen, esim. lähihoitajakoulutus, metsäkoneenkuljettajakoulutus/metsäkoulu.
- Tutkimusajankohdan julkinen keskustelu amatillisen koulutuksen reformista on huomattu varsinkin työnantajien, oppilaanohjaajien ja myös osin vanhempien sekä opiskelijoiden keskuudessa.
- Resurssien leikkaaminen → lähiopetuksen vähentäminen säästösyistä
- Soveltuvuustestien lopettaminen sote-alalla → sopimattomia ihmisiä koulutukseen
- Pääosin kielteisen sävyn medianäkyvyys on herättänyt huolta koulutuksen laadusta.

- *Esim. aikuisopiskelijoilla vaihtelevia kokemuksia muiden suhtautumisessa valintaansa, mutta se ei heitä juurikaan liikuta.*
- *On kohdattu hämmästelyä, jos ”hyvästä” asemasta ja hyväpalkkaisesta työstä on hakeuduttu mielikuvissa vähemmän arvostettuun ja heikommin palkattuun ammattiin kuten lähihoitajaksi.*
- *Toisaalta arvellaan, että lähipiirissä olisi muitakin uudesta ammatista kiinnostuneita.*

# Ammatillisen koulutuksen houkuttelevuuden lisääminen ja markkinointi

Ammatillisen koulutuksen houkuttelevuuden lisäämiseksi ehdotetaan markkinointia. Arvostuksen lisääminen ja merkityksellisesti erottuva, uskottava markkinointi vaatii myös muutoksia oppilaitosten toiminnassa.

Opiskelijoilta pitää vaatia enemmän: tekemään töitä, kiinnostusta oppia asioita.

Oppilaitosten/alojen profiloiminen/brändäys erityisiksi tai erikoistuneen tavoitteellisiksi on nähty toimivaksi keinoksi haluttavuuden lisäämisessä esim. Mikkelin metsäala, Helsingissä Perho ja HBC → irrottautuminen "amis"-taakasta, ajopuumielikuvasta.

- Arvostusta kohentaa niiden ammattien arvostuksen lisääminen, joihin ammatillisesta koulutuksesta päädytään. Ammattiylpeiden ihmisten esillä pito.
- Oppilaitosten kasvot, kummit.

Markkinointi nähdään ensisijaisesti oppilaitosten tehtäväksi tai ainakin niiden oltava vahvasti mukana, jotta viestintä on riittävän konkreettista ja relevanttia, valintoja tekevien arjessa läsnä.

- Oppilaitoksen Instagram + mobiilioptimoidut sivut
- Markkinointia pitäisi tehdä nuorille koko yläasteen ajan 7. luokasta alkaen.
- Aikuisopiskelijat huomanneet hakuaikoina paikallislehdissä ilmoittelua ja kirjoituksia

Koulutuksen järjestäjällä myös luonteva rooli ja resursseja käytettävänä medianäkyvyyteen.

*"Motivoitumattomat ajolehtijat, jotka syövät resursseja, pilaavat ilmapiirin ja heikentävät koulutuksen mainetta, pitäisi hoitaa muualla" (todettiin työnantajien, vanhempien ja aikuisopiskelijoiden haastatteluissa).*

*Esim. Mikkeliissä metsäkonekoulutus rakentaa mainettaan itsenäisesti ja markkinoi näyttävästi, mm. simulaattoreita kouluun näyttille. Opiskelupaikoista on kova kilpailu*

Ammatillisesta koulutuksesta viestiminen

## Ammatillisesta koulutuksesta viestittäessä osallistavat kanavat toimivat parhaiten

Opon rooli koulussa merkittävä: henkilökohtainen tutustuminen oppilaisiin ja ohjaus yksilöllisten toiveiden ja taipumusten perusteella keskeistä.

Esittelyt pikemmin näyttäen ja kertoen kuin lukien.

Parasta on kertoa opiskelusta ja ammateista nuorten/nykyisten opiskelijoiden suulla: relevantit näkökulmat, uskalletaan kysyä, keskustella.

- ”Avoimet ovet”, tutustumiskäynnit ammatillisiin oppilaitoksiin, mieluiten yksilöllisten kiinnostusten perusteella
- Opiskelukokeilut, päivä tai pari kiinnostavilla aloilla
- Vierailut peruskouluihin
  - ammatillista tutkintoa suorittavat opiskelijat (esim. entiset peruskouluoppilaat)
  - paikalliset yritykset/ammattillisen koulutuksen saaneet kertomaan työstään, työpaikoistaan, miksi niihin on hakeuduttu

Panostettava siihen mitä näytetään:

- oppilaitosten arki, millaiset päivät, mitä tapahtuu
- miltä oppilaitos/opettajat/oppilaat näyttävät, millainen tunnelma
- ei makailla takit päällä kännykkää räpläämässä

Tapahtumat, messut

Yrityskäynnit

- ihmisten tarinat, urapolkujen esittely ja ammatillisen oppilaitoksen rooli siinä



Ammatillisesta koulutuksesta viestiminen

# Ammatillisen koulutuksen houkuttelevuuden lisääminen ja markkinointi: KIINNOSTAVIMMAT VIESTIT

**Jatko-  
opintokelpoisuuden/  
mahdollisuuksien** esillä  
pitäminen, oikeasti väylä  
korkeampaan koulutukseen  
→ Ammatillinen koulutus ei  
sulje pois jatko-  
opintomahdollisuuksia.

Valinnat eivät ole lopullisia/  
peruuttamattomia, vaan  
**alaa voi joustavasti ja  
suoritettua koulutusta  
hyödyntäen myöhemmin  
vaihtaa** → Ammatillinen  
koulutus ei ole umpikuja.

**Kansainväliset  
vaihtomahdollisuudet.**  
Kiinnostaa nuoria ja  
kohentaa ammatillisen  
koulutuksen mielikuvaa, ja  
arvostusta, antaa tavoitetta  
kieliopintoihin

**Työllistymisnäkymät/  
Millaisiin ammatteihin  
tarvitaan osaaja?**

**Yrittäjän uravaihtoehdon  
esilläpito.** Myös huomiointi  
koulutuksen sisällössä.

**Millaista opiskelu on  
käytännössä?**

Ammatillisesta koulutuksesta viestiminen

## Työnantajilla valmiutta yhteistyöhön ammatillisen koulutuksen houkuttelevuuden edistämiseksi

Työnantajille relevanteinta on toimia käytännön hankkeissa paikallisten oppilaitosten kanssa (luontevin kosketuspinta).

Yhteiskampanjat paikallisesti: hyvämaineinen työnantaja antaa kiinnostavat kasvot ammatilliselle koulutukselle, esittelee mahdollisia urapolkuja.

Ammatilliset oppilaitokset ja yritykset/yrittäjyhdistykset (pk-yrityksillä ei yksin resursseja?) voisivat tehdä systemaattista ja kokonaisvaltaista yhteistyötä.

- Pitkäjänteistä yhteistyötä toiminnan tasolla ml. työpaikalla tapahtuva oppiminen ja loppuvaiheen opintojen suuntaavat räätälöidyt kurssit.
- Isot, kerralla useita opiskelijoita rekrytoivat (esim. rakennusalan) yritykset voisivat sitoutua valmistuvien palkkaamiseen. Opiskelijat valmennettaisiin ja sitoutettaisiin jo opiskeluaikana yrityskulttuuriin ja toimintamalleihin.
- Oppilaitoksilta kaivataan enemmän yhteistyö- ja asiakaspalveluasennetta.

Työnantajien pitäisi näkyä julkisessa keskustelussa ja mediassa (some).

Ammattilaisten arvostuksesta ja hyvistä palkoista pitäisi puhua ääneen.

# Kommentteja

KVALITATIIVINEN



Kyllä mä ajattelen, että ne pääsisi yhä enemmän itse katsomaan, kokemaan ja olemaan. Kulkisit jonkun kanssa ja näkisit, mitä siellä tehdään. Pääsisit ehkä itsekin tekemään. Jos me luetaan jotain, se ei oikein sano yhtään mitään.

**Oppilaanohjaaja**



Lehdissä ja uutisissa pitäisi kertoa yritysten tarpeista, kun puhutaan isoista kaupoista. Ja näyttää työtä positiivisesti, ammattilaisten aikaansaannoksista kuten miljardin vientituote loistoristeilijästä. Se nostaa sitä arvostusta. Nämä on meidän kannalta tärkeitä mielikuvia, mitkä saisi sen nuoren kouluun hakeutumaan ja kiinnostumaan.

**Työnantaja**



Metsäala on suosituin amiksen linjoista. Sinne ei kaikki halukkaat edes pääse. Se on kv-ammatti. He tekee metsäkoululta täsmämarkkinointia: kiertää ysiluokat, opettajat ja opiskelijat mukana. Haluavat tulla paikan päälle. Kertoo ja avaa sitä ammattia, tekee arvokasta työtä, ja se näkyy sitten.

**Oppilaanohjaaja**



Nykyään ei puhuta amiksesta, se on Esedu. Paljon trendikkäämpi kuin amis. Messut, missä oppilaitokset ja niiden alat profiloituisivat ja esittelisivät tarjontaansa. Amatillisesta koulutuskesta pitäisi kuulua ja näkyä positiivisia uutisia samaan tapaan kuin ylioppilaskirjoituksista, esim. oppilaskilpailuista, yritysten työvoimatarpeista,

**Työnantaja**



# Ammattiosaaja.fi-sivusto kattava ja selkeä, houkuttelevuutta puuttuu

Oppilaanohjaajat käyttäneet tunneilla (esim. ammattiosaajavideot), mutta vähemmän kuin lehteä.

- Lehden luku on kätevämpää kuin sivuston selailu ja klikkailu.

Lähtökohtaisesti hyvä, että tietoa on myös verkossa. Käytännössä nuoret eivät ole itsenäisesti perehtyneet nettisaitteihin yleensäkään:

- Verkosta ei jakseta lukea pitkiä tekstejä.
- Videot (tarinat) ja graafinen esittämistapa kiinnostavat nuoria.
- Youtube-videot suosittuja. → Luonteva kanava
- Mobiilitoimivuus edellytys nuorten omaehtoiselle käytölle?



Relevanttia sisältöä kattavasti ja hyvin jäsennettynä – selkeä, mutta ei kovin mielenkiintoinen tai houkutteleva ilme/esitystapa

- Turhan virallinen tunnelma
- Värikyksen muutoksilla voisi saada lisää erottelevuutta elementteihin
- Kuviin kaivattiin tekemisen meininkiä.
- Oppilaanohjaajilta ehdotus vuorovaikutteisista elementeistä: esim. oppimistyylitesti.

Ammatillisesta koulutuksesta viestiminen

# Ammatissa.fi

Sivusto ei ollut tuttu haastatelluille, eikä sitä koettu oikein omaksi. Jäykkä ja poliittinen tunnelma, ”julkiselta vallalta yrityksille?”

- Hyödyllistä tietoa, jota ei kuitenkaan tule käytännössä spontaanisti haettava.
- Ei osattu kuvitella miksi, mitä tekemään tai missä tilanteessa arjessa sivustolle hakeuduttaisiin.
- Tarvittaisiin konkreettisia herätteitä/syötteitä sivustolle esimerkiksi uutiskirjeessä.

Kiinnostavia aihepiirejä

- Ammatillisen koulutuksen reformi
- Oppilaitosten ja yritysten yhteistyö on tärkeää ja kannatettavaa.
- ”100 ammattiosaajaa.fi” hyödyllistä tietoa ammattinimikkeistä – Odotettiin myös ehkä työnhakijoiden esittelyä?

Yrityksissä kaivataan konkretiaa ja paikallisuutta.

- Verkosta haetaan tietoa täsmätarpeissa. Esim. kun haetaan osaajaa tiettyyn tehtävään. → Oppilaitokset voisivat olla esittelemässä ja tarjoamassa palveluitaan työnantajille/-tekijöille: työssä/työpaikalla oppimista, täsmäkoulutusta, työsuorituksia jne.
- Silloinkin henkilökohtaiset kanavat esim. oppilaitoksesta valmistuneet opiskelijat ja koulun henkilöstö keskeisiä kanavia.

Vanhemmat odottaisivat ammattien esittelyä sekä tietoa pääsymahdollisuuksista tai -edellytyksistä paikallisesti.



Ammatillisesta koulutuksesta viestiminen

## Kommentteja



Lehti on hyvä, tulee vuosittain. Käytän varsinkin ysiluokkalaisten kanssa ja kasiluokkalaisillekin tässä on kivoja juttuja. Tämä on nuorten näköinen, asiallinen, tutkinnot avattu lyhyesti. Paljon asiaa, mutta kuitenkin kivan aikakauslehtityyppisesti.

**Oppilaanohjaaja**



Tämä lehti on äärimmäisen hyvä, oikeasti toimiva materiaali. On nuorten puheenvuoroja, monta tietä, sama maali. On esitelty perustutkinnot. Kun tää viedään kotiin, myös vanhemmat saa siitä infoa.

**Oppilaanohjaaja**



Miksi ja missä vaiheessa työnantajana menisin tonne (Ammatissa.fi) sivulle, kun ei ole aikaa lukea mitään artikkeleita? Pitäis olla tosi tarve. Kun meille tulee joku tarve, otetaan jo suoraan sinne kouluun yhteys. Tässä sisällön merkitys vois olla, että tietoa näistä viimeaikaisista muutoksista, kun siellä oli siitä reformista.

**Työnantaja**



Nuorille merkkää hirveesti se, et ois ulkomailta mahdollisuus suorittaa. Sitä kannattais tuoda julki.

**Vanhempi, Helsinki**

# YHTEENVETO 1/5

Peruskoulua seuraavien vaihtoehtojen ja valintojen suhteen ihannetilanteeksi koetaan ajassa se, että **jokainen löytäisi itselleen yksilöllisten taipumusten ja haaveiden suhteen ihanteellisen suunnan ja uran, ”oman juttunsa”**. Kuitenkin 9.-luokkalaisilla on harvoin kypsää käsitystä omista vahvuuksista ja eri vaihtoehdoista. **Individualismin** ihanteen kanssa samanaikaisesti **yhteiskunnan polarisoituminen** ja toisaalta erilaiset **muutosvoimat** kuten **digitalisaatio, kiihtyvä muutosnopeus liike-/työelämässä, suhde työntekoon** aiheuttavat epävarmuutta tulevaisuuden suhteen.

KVALITATIIVINEN

Käytännössä **oppilaanohjaajalla on tärkeä rooli valintaprosessissa** oppilaan toiveiden, vahvuuksien ja ominaisuuksien konkretisoimisessa, ja samalla eri vaihtoehtojen aktiivisessa ja monipuolisessa esiintuomisessa. Myös **vanhemmilla** on roolinsa joko ”järjen äänenä” – tai ilmeisen usein myös traditionaalisen lukiomallin puolestapuhujina.

Parhaimmillaan nuorella on joku **haaveammatti**, jonka kautta voi haarukoida määrätietoisesti opiskeluvaihtoehtoja, mutta toisaalta monet **ajelehtivät vain jonnekin**. Käytännössä lukioon päädytään, jos keskiarvo vain riittää, hankkimaan ”yleissivistystä” ja lisäaikaa tulevaisuuden suunnitteluun. **Kun nuorella on selkeä näkemys tulevasta ammatista/alasta ja ammatillisesta koulutuksesta, ammatillinen tutkinto tai kaksoistutkinto on luonteva vaihtoehto**. Ammatilliseen koulutukseen muiden vaihtoehtojen puuttuessa ”joutuneet” motivoitumattomat opiskelijat ovat kuitenkin ammatillisen koulutuksen kannalta vähintään imagollinen riippakivi, joka saattaa leimata koko koulutusta.



## YHTEENVETO 2/5

KVALITATIIVINEN

**Ammatilliseen koulutukseen** hakeutumiselle **lähtökohtaisena edellytyksenä** pidetään kaikissa kohderyhmissä **selkeää omaa näkemystä kiinnostavasta alasta ja ammatista**. **Ammatillinen koulutus sopii** parhaiten käytännönläheisille **käsillä tekijöille** ja pikemmin **tekemällä** kuin lukemalla **oppijoille**.

**Ammatillisen koulutuksen ajureita** ovat, että se tarjoaa nopean ja suoran väylän konkreettiseen ammattiin ja kohtuullisen varmaan (verrattuna moniin korkeakoulututkintoihinkin) työllistymiseen, joka nuorelle merkitsee myös väylää itsenäisyyteen. Ammatillinen koulutus voi olla myös tie jatkokoulutuksen kautta toiveiden ammattiin, vaikka menestys peruskoulussa ei takaisikaan paikkaa lukiossa. Aikuiselle se tarjoaa mahdollisuuden ammatinvaihtoon jo suoritettuja opintoja hyödyntäen. Ammatillinen koulutus tarjoaa mahdollisuuden hyviin, yrittäjänä jopa erinomaisiin ansioihin, tai ainakin töihin, joissa palkkaa maksetaan jokaisesta tunnista.

**Ammatilliseen koulutukseen hakeutumisen esteitä** ovat se, että käsillä tekeminen tai fyysinen työ ei sovi kaikille, korkeakoulutusta suunnitteleville lukio on suurempi väylä, ja koulutus ei sinänsä sisällä sosiaalista statusta. Aikuisopiskelijoilta vaaditaan asennemuutosta ja nöyryyttä sen hyväksymisessä, että mikään mahdollisesti aiemmin hankittu koulutus ei takaa työpaikkaa.

**Ammatillisen koulutuksen antavuuden suhteen korostuu yksilöllisyys.** Kaikki haastatellut aikuiset olivat yksimielisiä siitä, että se, mitä koulutuksesta saa irti, riippuu pitkälti yksilöstä (motivaatiosta, asenteesta, opiskelutaidoista).

KVALITATIIVINEN

Lähtökohtaisesti ja lujalla työllä motivoituneen on mahdollista saada: hyvä pohja, **tarpeelliset tiedot ja taidot ammatilliseen osaamiseen**, jota syvennetään ja vahvistetaan työpaikassa, **valmiudet jatko-opiskeluun, valmiuksia kansainvälisyyteen ja ihmissuhdetaitojakin.**

**Kokemuksia ammatillisesta koulutuksesta leimaa reformi.**

**Yksilöllisyys** ja opintojen **henkilökohtaistaminen** sinänsä **nähdään myönteisenä.**

Tutkimukseen osallistuneista kohderyhmistä erittäin **motivoituneet aikuisopiskelijat ovat tyytyväisimpiä.** He ovat valmiita ottamaan paljon vastuuta omasta opintomenestyksestään.

**Perustutkintoa suorittavat opiskelijat, oppilaanohjaajat ja työnantajat suhtautuvat reformiin usein kriittisesti.**

**Oppimisessa työpaikalla oppiminen painottuu liikaa.** Oppimista on siirtynyt liiaksi työpaikoille. **Lähiopetus on hajanaista, eikä sen laatu tyydytä opiskelijoita.** Opiskelussa on **liikaa tyhjäkäyntiä.**

**Työssä oppimaan joutuu hatarin tiedoin ja taidoin,** eikä työpaikalla tapahtuvan oppimisen ohjaus ole riittävän systemaattista, formatoitua ja laadukasta.

Kouluista valmistuu myös nuoria, joilla **osaaminen/taidot ovat puutteellisia.** **Soveltuvuustestien pois jättäminen** hoitoalalla on teettänyt lisätyötä työantajille rekrytoinnissa, kun työnhakijoita on pitänyt haastatella entistä tarkemmin.

# YHTEENVETO 4/5

KVALITATIIVINEN

**Ammatillisesta koulutuksesta viestittäessä osallistavat kanavat toimivat parhaiten:** tutustumiskäynnit ammatillisiin oppilaitoksiin, opiskelukokeilut, kouluvierailut oppilaitoksista, tapahtumat ja yrityskäynnit.

Ammatillisen koulutuksen mielikuvissa on edelleen taakkaa ”toisen luokan/ ylijäämän” koulutusvaihtoehdosta, joka kiteytyy epämääräiseen ”amis”-käsitteeseen. Oikeastaan **kukaan ei halua ”amikseen”** (= samastua *ei-motivoituneeseen, päämäärättömään/ tahdottomaan epäspesifiin* ryhmään, joka *joutuu ammattikouluun*).

**Motivoituneet opiskelijat tähtäävät tiettyyn ammattiin, tietyille aloille** ja nimenomaan niihin johtavaan koulutukseen esim. *lähihoitajakoulutus, metsäkoulu jne.*

Ammatillisen koulutuksen houkuttelevuuden lisäämiseksi ehdotetaan markkinointia. **Oppilaitosten vahva rooli markkinoinnissa on välttämätöntä**, jotta viestintä on riittävän konkreettista ja relevanttia, valintoja tekevien arjessa läsnä.

**Merkityksellisesti erottuva, uskottava markkinointi edellyttää**, että ammatit ja opiskelupaikat ovat oikeasti haluttuja, niin että kukaan ei ”pääse tai joudu niihin paremman puutteessa”. **Oppilaitosten brändäys erikoistuneiksi tavoitteellisiksi** yksiköiksi, joissa oppilailta vaaditaan työntekoa opinnoissa menestyäkseen, on nähty toimivaksi keinoksi haluttavuuden lisäämisessä.

# YHTEENVETO 5/5

KVALITATIIVINEN

**Työnantajilla on valmiutta yhteistyöhön** ammatillisen koulutuksen houkuttelevuuden edistämiseksi niin viestinnässä kuin opiskelun toteutuksessakin. Relevanteinta olisi toimia käytännön hankkeissa paikallisten oppilaitosten kanssa.

**Ammattiosaaja-lehti** on oppilaanohjaajilla aktiivisessa käytössä tunneilla ja henkilökohtaisissa ohjaustapaamisissa, ja sitä jaetaan kotiin vietäväksi.

**Lehti on toimiva formaatti:** siitä jaksetaan lukea pitempiä tekstejä. Visuaalisesti se on selkeä, raikas ja iloinen. Lehdessä on kerrottu ymmärrettävästi opiskelusta ja esitelty selkeästi koulutusalat ja tutkimukset – vaihtoehtojen monipuolisuus selkeästi, riittävän yksityiskohtaisesti.

**Lähtökohtaisesti pidetään hyvänä,** että yleistäkin **tietoa** ammatillisesta koulutuksesta on myös **verkossa**. Käytännössä sen paremmin **nuoret kuin aikuisetkaan eivät sitä näytä omaehtoisesti käyttävän.**

- **Nuoria ajatellen mobiilitoimivuus tuntuisi edellytykseltä omaehtoiselle tiedon hyödyntämiselle.**
- **Verkosta ei** jakseta lukea **pitkiä tekstejä. Videot** (Youtube-videot suosittuja → luonteva kanava.) ja **graafinen esittämistapa** kiinnostavat nuoria. Vuorovaikutteiset elementit kuten valintoja tukevat testit toimivat digikanavissa.

# PROJEKTITIIMI

---



Hannu Horttana  
Asiakkuusjohtaja  
hannu.horttana@iro.fi  
+358 50 325 5680



Harri Kyttälä  
Research Director  
harri.kyttala@iro.fi  
+358 50 354 3260



Elina Sydänmaanlakka  
Research Manager  
elina.sydanmaanlakka@iro.fi  
+358 50 538 9346





Salomonkatu 17 B  
00100 Helsinki, FINLAND  
Tel. +358 9 7740 600

[www.iro.fi](http://www.iro.fi)